

سخت زائی در اثر هیپریاراتیروئیدیسم ثانویه

درمان شده در گربه

دکتر رسول روح الامین *

دکتر عباس وشکینی *

مقدمه :

سخت زائی یا Dystocia (بزبان یونانی از دو کلمه DYS بمعنی سخت و مشکل و Tokos بمعنی تولد) معمولاً "در سگ و گربه نادرمیباشد (۳ و ۱) ولی به ندرت گوناگون ممکن است در موقع زایمان، حیوان مبتلا به سخت زائی گردد. عوامل مختلفی از قبیل از بین رفتن حرکات انقباضی رحم و بسته شدن کانال زایمانی توسط جنین عامل اصلی ایجاد کننده سخت زائی در گربه بشمار میرود (۳ و ۱ و ۵ و ۴) یکی از عوامل ایجاد کننده سخت زائی در گربه، تغییر شکل لگن و استخوانهای سایر اندامها در اثر هیپریاراتیروئیدیسم ثانویه بعنوان یکی از عوامل سخت زائی اصلی گربه در ایران شناخته شده است.

تاریخچه و مشاهدات کلینیکی:

در طی ۶ ساله گذشته از سال ۱۳۶۲ تا ۱۳۶۷ آمار مراجعه دامهای ارجاعی به درمانگاه و بیمارستان دامهای کوچک دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران موارد زیادی از هیپریاراتیروئیدیسم ثانویه را نشان میدهد، ولی با توجه به توصیه به صاحبان دامها همیشه سعی میشود از جفتگیری این گونه حیوانات جلوگیری بعمل آید و یا از طریق هیسترکتومی باعث عقیم شدن حیوانات گردند، ولی در ۲ مورد از گربه های مبتلا به هیپریاراتیروئیدیسم ثانویه درمان شده که آبستن گردیدند. سخت زائی مشاهده گردید. بیمار شماره ۱، در فرودین سال ۱۳۶۶ یک مورد گربه ماده ۱/۵ ساله نژاد مخلوط ایرانی به درمانگاه دامهای کوچک دانشکده دامپزشکی ارائه گردید. طبق اظهار صاحب دام، گربه مذکور در شب قبل نشانیهای از قبیل کم اشتها، ناآرامی، گوشه *

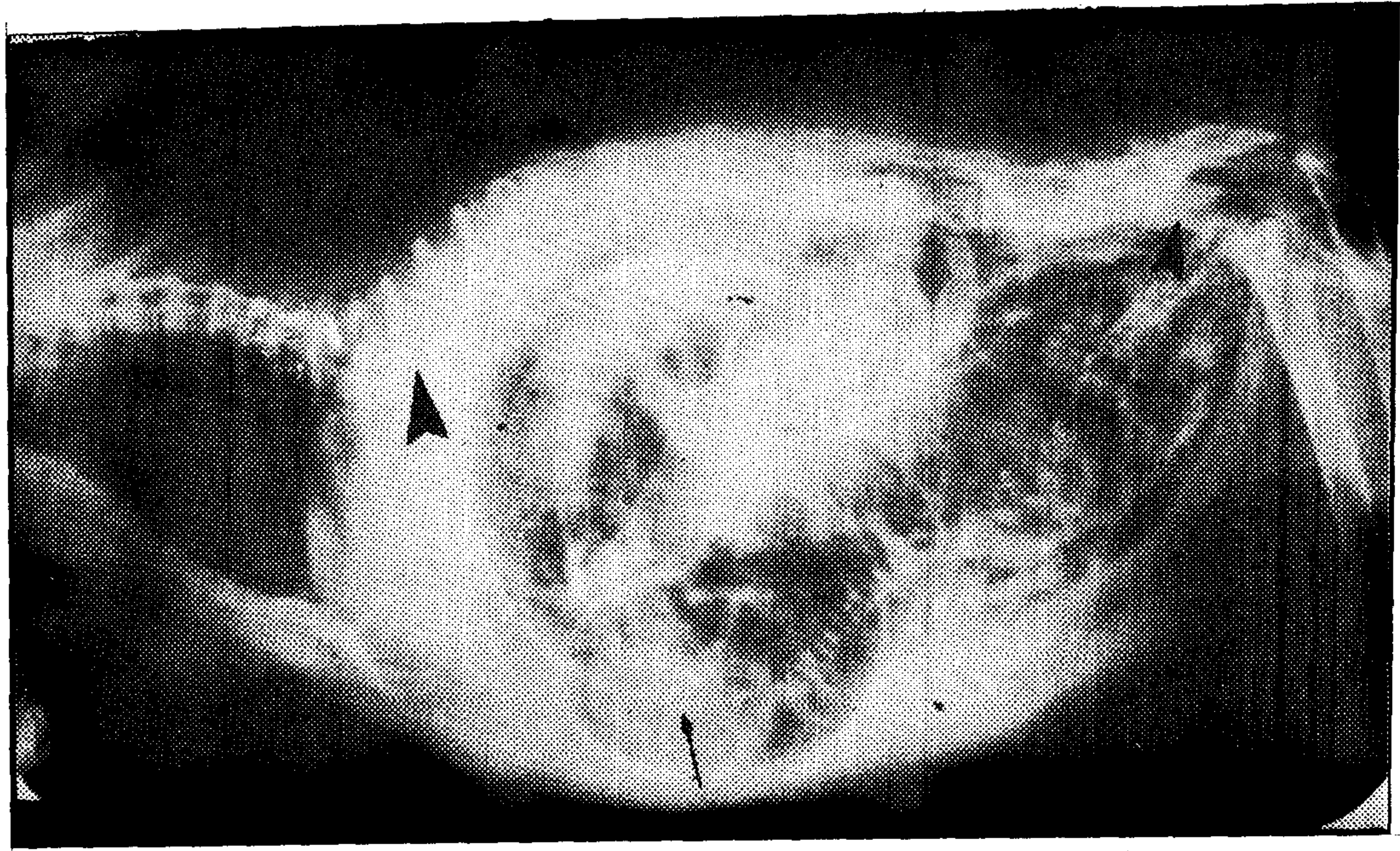
گروه آموزشی علوم درمانگاهی دانشکده دامپزشکی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

گیرشدن و حالت نگرانی همراه با دردهای حقیقی زایمان در محوطه بطنی (زور و پیچ) و تلاش جهت فراهم نمودن آشیانه‌ای برای نوزادها، از خود نشان داده ولی موفق بدنی آوردن بچه‌گره‌ها نگردیده است. در معاینات بالینی درجه حرارت $38/2$ درجه سانتیگراد ضربان قلب ۱۴۵ تعداد حرکات تنفس ۱۸ دفعه در دقیقه بود، تنفس در حیوان خیلی مشکل و عمیق بنظر میرسد و در ملاسه ناحیه بطنی وجود جنین در رحم کاملاً قابل لمس بود، با آزمایش داخل واژن با انگشت (توشه واژینال) وجود سرویکس باز همراه با سرقسمتی از جنین‌ها در عنق رحم احساس میگردید.

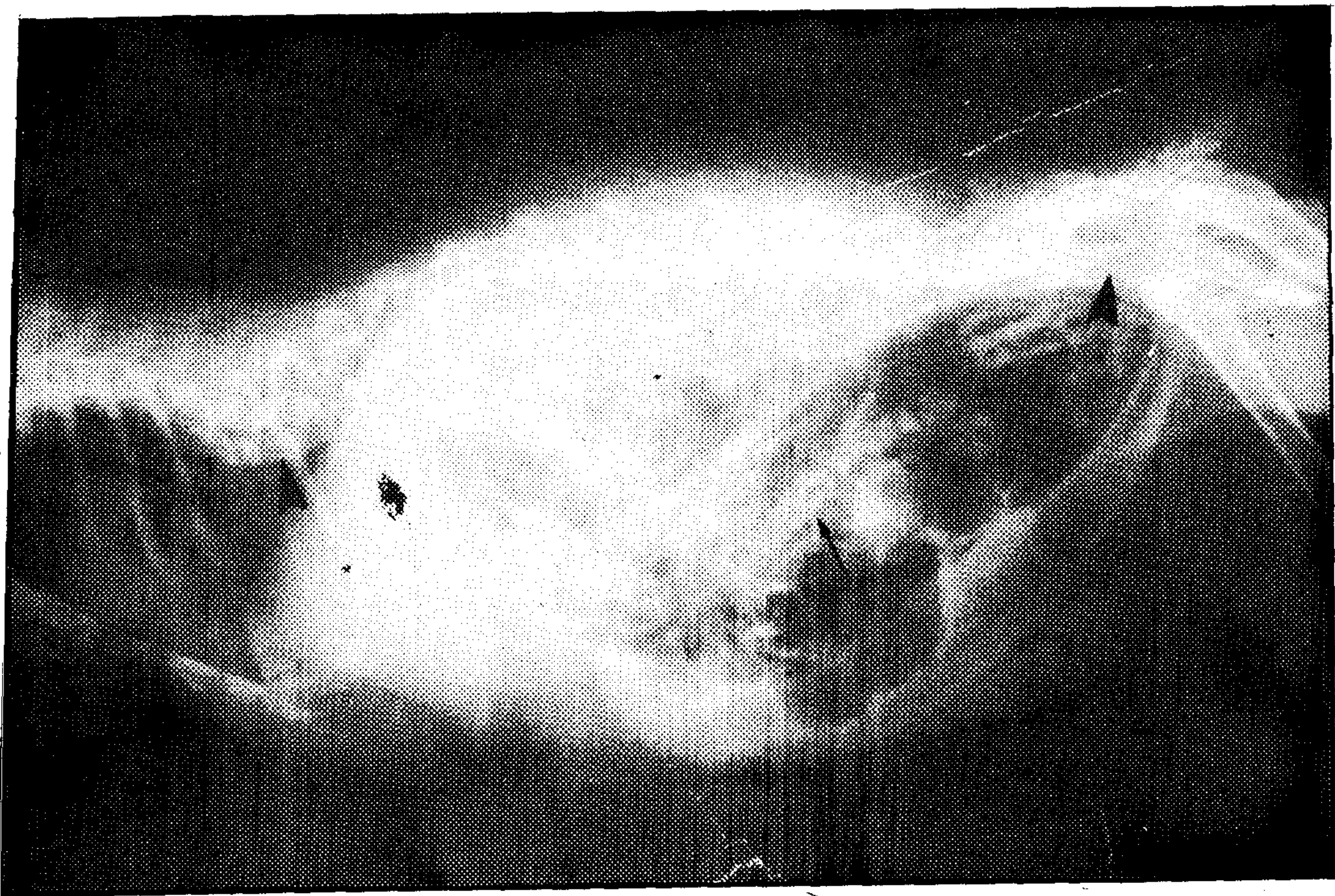
بیمار شماره ۲: در اسفند ماه سال ۱۳۶۶ یک مورد گربه، ماده، ۲/۵ ساله نژاد مخلوط ایرانی با همان نشانیهای بالینی بدرمانگاه دامهای کوچک ارجاع شد، در ملاسه از ناحیه بطنی وجود جنین در رحم کاملاً قابل لمس بود و با آزمایش داخل واژن با انگشت وجود سرویکس باز همراه با قسمتی از جنین‌ها در عنق رحم کاملاً قابل لمس بوده حیوان مذکور جهت بررسی دقیق‌تر به بخش رادیولوژی جهت رادیوگرافی از نواحی بطنی و صدی ارسال گردید.

ب - نتایج رادیوگرافی :

رادیوگرافی ساده جانبی از ناحیه بطنی و قفسه صدی از حیوانات مبتلا بعمل آمد. در رادیوگرافی جانبی حداقل سه جنین در بیمار شماره ۱ و دو جنین در داخل رحم بیمار شماره ۲ مشاهده گردید، انحنای طبیعی جنین‌ها تقریباً "از بین رفته بود". در داخل رحم و جنین‌ها تجمع فراوان گاز مشاهده میگردید که دلالت بر مرگ جنین‌ها داشت، یکی از جنین‌ها حالت قدامی شکمی (بیمار شماره ۱) و حالت خلفی شکمی (Anterior Presentation/Ventral Presentation) (Posterior Presentation/Ventral Presentation) (بیمار شماره ۲) را داشتند که در هر دو جنین‌ها در ابتدای حفره لکن قرار گرفته بودند. ستون مهره‌ها در مادران دارای انحناء غیر طبیعی بخصوص در ناحیه مهره‌های سینه‌ای، بطرف پائین بودند (Lordosis) لگن بکلی تغییر شکل یافته بود و انحناء غیر طبیعی را بخوبی نشان میداد. که این تغییرات استخوانی دلیل بر هیپرپاراتیرئیدیسم ثانویه درمان شده بود. (تصویر شماره ۱ و ۲).

تصویر شماره ۱- جنین های آمفیوماتوزی (پیکان کامل) - تغییر شکل لگن و استخوانها (راس پیکان) مشاهده میشود .

تصویر شماره ۲- جنین های آمفیوماتوزی را با (پیکان کامل) و تغییر شکل لگن و استخوانها را با (راس پیکان) نشان میدهد .

نتیجه

بامراجعه به پرونده هردو حیوان مذکور ملاحظه گردید حیوانات فوق اشاره یکی در سن ۴ ماهگی و دیگری در سن ۶ ماهگی به علت اتساع شکم و لنگش به درمانگاه و بیمارستان دامهای کوچک ارجاع شده بود. و از نظر کلینکی و رادیوگرافی عارضه هیپریپاراتیروئیدسم ثانویه از نوع تغذیه‌ای تشخیص داده شده بود که تشخیص رادیوگرافی فعلی نیز آن را تأیید می‌نمود.

باتوجه به نتایج رادیوگرافی علت سخت زائی و مرگ جنین‌ها در اثر تغییر شکل لگن و استخوانهای اندامهای مجاور در اثر هیپریپاراتیروئیدسم ثانویه درمان شده، تشخیص داده شد و چون امکان خارج کردن جنین‌های مرده از طریق واژن امکان پذیر نبود، جنین‌ها به طریق سزارین خارج گردیدند.

بحث

علل سخت زائی آنطور که در دامهای بزرگ بحث شده، در گربه چندان مورد توجه قرار نگرفته است (۱ و ۲ و ۳ و ۴) ولی در مطالعه جامعی که Bennett در سال ۱۹۷۴ و Smith در سال ۱۹۶۵ با تحلیل کاملی که از مقالات انتشار یافته درباره سخت زائی در سگ و گربه ارائه داده‌اند، صراحتاً "نقش هیپریپاراتیروئیدسم ثانویه به عنوان یک عامل اصلی در ایجاد و تغییر شکل لگن و تنگی مجاری خروجی دستگاه تناسلی و مآلا" سخت زائی اشاره نکرده‌اند.

ولسی Slatter در سال ۱۹۸۵ تغییرات شکل لگن در اثر هیپریپاراتیروئیدسم ثانویه را مورد توجه قرار داده است. البته باید توجه داشت که گاهی عوامل دیگری مانند انواع شکستگیها، آنومالیهای مادرزادی لگن نیز باعث تغییر شکل لگن می‌شود که در موقع زایمان احتمالاً "باعث سخت زائی میگردد" (۱ و ۲ و ۵ و ۷) هیپریپاراتیروئیدسم ثانویه تغذیه‌ای که در اثر کمبود کلسیم در جیره غذایی و یا عدم جذب کلسیم از طریق دستگاه گوارش ایجاد میگردد. کمتر در تمام انواع حیوانات مانند سگ، گربه، گاو، اسب، گوسفند و بز ایجاد میگردد، ولی موارد گزارش شده در گاو و گوسفند به مراتب کمتر از سایر حیوانات گزارش گردیده است. (۱ و ۲ و ۳ و ۶).

موارد هیپرپاراتیروئیدیسم ثانویه در گربه در ایران بسیار زیاد می باشد و معمولاً " گربه های نابالغ مبتلا به این بیماری به درمانگاه و دامهای کوچک دانشکده ارجاع میشود . علت اصلی ایجاد کننده این عارضه در گربه تغذیه ناقص (معمولاً گوشت چرخ کرده) می باشد اگر چه در تاریخچه بعضی از گربه ها تغذیه کاملتری از گوشت و شیر و غذاهای متنوع دیگر نیز وجود داشته است ولی گربه های مورد بحث به بیماری مبتلا گردیده اند . درمان هیپرپاراتیروئیدیسم ثانویه با تغییر جیره غذایی و تنظیم داروئی کلسیم و فسفر سرم خون بسرعت و بطور کامل امکان پذیر می باشد ولی تغییر شکلهای بوجود آمده در استخوانها غیر قابل درمان بوده و رسوب مجدد کلسیم در آنها باعث سخت شدن استخوان با انحنای غیر طبیعی میگردد .

از جمله استخوانهایی که بیشتر از سایر استخوانها دچار تغییر شکل میگرددند استخوانهای لگن و ستون مهره ها میباشند که این تغییر شکل بعد از بهبودی نیز باقی مانده و مجرای خروجی زایمانی را بد شکل و تنگ میسازد .

بنابراین لازم است به صاحبان اینگونه حیوانات خانگی پیشنهاد شود گربه های خود را که در سن جوانی مبتلا به هیپرپاراتیروئیدیسم ثانویه درمان شده میگردند ، در صورت تمایل به بچه دار شدن قبل از جفت گیری جهت انجام معاینات بالینی ، رادیوگرافی از ناحیه اندام خلفی و لگن به درمانگاههای دامپزشکی مراجعه کنند تا اطلاع دقیقی از وضعیت لگن در موقع زایمان در اختیار داشته باشند ، و با توجه به نتایج رادیوگرافی میتوان صاحب دام را در اینگونه موارد از جفت گیری منع نمود و یا در صورت ضرورت به جفت گیری و گرفتن نتایج ، در موقع زایمان بلافاصله تدابیر لازم جهت انجام عمل جراحی سزارین در نظر گرفته شود و منتظر وضع حمل طبیعی حیوان نگردند .

تشکر و قدردانی

بدینوسیله از زحمات آقای محمد تقی راهنوکار شناس بخش رادیولوژی جهت تهیه رادیوگرفها و آقای مجید یوسفی مسئول خدمات سمعی و بصری دانشکده دامپزشکی و همچنین سرکار خانم خاجی تشکر و قدردانی میشود .

References

- 1- Bennett, D., 1974: Canine dystocia a review of the literature J. small animal pract. 15: 101.
- 2- Catcott, E.J. 1975: Feline medicine & surgery, 2nd edition. American veterinary publication, Inc. Drawerk. Santa Barbara California. pp: 321.
- 3- Christiansen, I.J. 1984: Reproduction in the dog & cat. Bailliere Tindall. pp: 290-291.
- 4- Roberts, S.J. 1986: Veterinary obstetrics and Genital diseases (theriogenology). 2nd edition, Edwards brothers, Inc. ann arbor, Michigan. pp: 285.
- 5- Slatter, D.H., 1985: Textbook of small animal surgery, volume 2. W.B. saunders company. Philadelphia., pp: 1983-1987.
- 6- Siegmund, O.H., 1979: The Merk veterinary manual, 5th edition. publication, Merk & Co., INC. Rahway, N.J., pp: 578.
- 7- Smith, K.W., 1965: In canine surgery, 1st Ed. Archibald, American veterinary publications Inc. Wheaton, Illinois, pp: 225.

to nutritional hyperparathyroidism is one of the most common cause of dystocia in cats in Iran.

Despite of advising the owners to prevent pregnancy of the treated osteoporotic cats, among many cats during the last 6 years (1983-84) two of them were referred to our clinic with the signs of dystocia.

The cause of dystocia was deformities of the pelvis and narrowing of the pelvic canal which was diagnosed radiographically.

Emphysematous fetuses were taken out by surgery (cesarian section).

Dystocia due to the treatment of
secondary hyperparathyroidism

R. Rouholamine*

A. Veshkini**

Nutritional (secondary) hyperparathyroidism is a common metabolic disease of immature (Less than 6 months of age) cats.

Most clinical signs of nutritional hyperparathyroidism are abdominal distention due to the fecal and urinary retention, hind limbs lameness and paralysis.

Radiographic signs of this metabolic disease includes:

- 1- Over all decrease in densities of the long bones, vertebrae and pelvis.
- 2- Pathologic fracture of the long bones and vertebra.
- 3- Pelvic deformities which produce narrowing of pelvic canal.

Treatment of the cats with advanced changes of this metabolic disorder cause deposition of the calcium on the bone but deformities of the bones remain the same.

These cats with pelvic deformity suffer from dystocia during next pregnancy. Abdominal radiography during parturation is a beneficial method to show pelvic deformity and narrowed pelvic canal.

Most common cause of dystocia is known utrine inertia in most part of the world, but pelvic deformity due

* Department of clinical sciences, Faculty of Veterinary Medicine, Tehran University, Tehran, Iran.